

Rovfuglegruppen 50 år

Jeg tror, at mennesker altid har været dybt fascinerede af rovfugle.

Genetableringen – og for flere arter endog genindvandringen – af store rovfuglebestande i de sidste 50 år efter århundreders efterstræbelse og en periode med alvorlig påvirkning fra miljøgifte er en af de største succeser i dansk naturforvaltning (Meltofte *et al.* 2021). Rovfuglegruppen blev således etableret kort efter, at det var begyndt at vende, og gruppen kom dermed til at følge udviklingen under genetableringsfasen og har kunnet overvåge udviklingen i de problemer, der stadig er for bestandene.

Modstand mod den hårdhændede bekæmpelse var en af Dansk Ornitologisk Forenings mærkesager lige fra etableringen i 1906, og foreningen førte en indædt kamp for at forbedre rovfuglenes vilkår. Allerede i første halvdel af århundredet gennemførte foreningens medlemmer undersøgelser, der påviste, at de fleste rovfuglearter fortrinsvis tager mus, padder, krybdyr, insekter, regnorme og småfugle, og at kun Duehøgen kan komme i konflikt med menneskers økonomiske interesser (Ferdinand 1923, Ferdinand & Paludan 1931).

Resultatet af anstrengelserne var, at forbedrede fredningsbestemmelser langsomt blev gennemført fra 1920'erne og frem, men helårsfredning af alle rovfugle blev først indført i 1967 – dog stadig med mulighed for lovlig bekæmpelse af visse arter helt frem til 1994! (Jørgensen 1989, Hjorth & Meltofte 2006). Fredningerne resulterede i stigende voksenoverlevelse og dermed større bestande af især Duehøg, Spurvehøg og Musvåge (Noer & Secher 1983, 1990, Storgård & Birkholm-Clausen 1983, Jørgensen 1989).

Træerne vokser som bekendt ikke ind i himlen. Der foregår stadig en ikke uvæsentlig bekæmpelse af rovfugle rundt omkring i landet i form af udlægning af gift i døde dyr, brug af fælder og beskydning. Igen og igen er der rapporter om drab endda på ørne (se Moshøj & Flensted 2023), og det er påfaldende, at der er så tynde bestande af Duehøg i de dele af landet, hvor der foregår mest udsætning af Fasaner (Vikstrøm & Moshøj 2020). Det er også de mest produktive dele af landet, så det er mildest talt svært at tro, at det ikke skyldes bekæmpelse.

Oveni bekæmpelsen kom problemerne med miljøgifte efter 2. Verdenskrig, som påvirkede mange rovfuglebestande negativt, og endog medførte tæt ved regional udryddelse af flere arter højt i fødekæderne, herunder især Vandrefalk. På den baggrund nedsatte DOF allerede i 1963 en 'giftkomité' med repræsentanter for alle relevante forskningsinstitutioner, der organiserede indsamling af dødfundne rovfugle og ugler til analyse (Møller 2006).

Formentlig inspireret af den første konference om de europæiske rovfugles og uglers kritiske situation i Caen i Frankrig i 1964 (ICBP 1964; rapporten anmeldt af Anders Holm Joensen i DOFT i 1965) etableredes en uformel rovfuglegruppe i DOF i oktober 1970 ved et symposium i Ganløse (Eskildsen 1971), og i 1972 blev Rovfuglegruppen en formel faglig gruppe under Dansk Ornitologisk Forening (Møller 2006).

Den første lille status for Danmarks rovfugle udkom fem år senere (Dyck *et al.* 1977), og gruppens resultater udkom løbende i det lille blad *Accipiter* (= høgefugle), ligesom flere gruppemedlemmer har produceret artikler om resultaterne blandt andet her i tidsskriftet. Materialet blev siden sammenstillet i Hans Erik Jørgensens bog *Danmarks Rovfugle – en statusoversigt* fra 1989 og fulgt op af en status i 1998 i forbindelse med et symposium i Kongskilde ved gruppens 25-års jubilæum.

Som om det ikke var nok med bekæmpelse og miljøgifte, er der siden kommet yderligere problemer i form af forstyrrelser fra de stadig mere intensive rekreative aktiviteter især i de offentligt ejede skove, som det givetvis bliver et af dette århundredes store naturforvaltningsproblemer at få styr på. Århundreders forfølgelse har gjort rovfuglene sky, så de er følsomme overfor menneskelige forstyrrelser, men hvis vi giver dem fred, vil de langsomt blive mindre sky, så vi på sigt kan få rovfugle også i beboede og befærdede områder (se Dyck 1983), som det allerede er ved at ske i flere byer.

Gruppens 50-års jubilæum skulle selvfølgelig markeres med et nyt rovfugle- og uglesymposium og et jubilæumsnummer af DOFT med resultaterne. Der blev nedsat en jubilæumsarbejdsgruppe bestående af Luise Ekberg, Steen Kryger og Charlotte Moshøj fra Rovfuglegruppens styregruppe, og med undertegnede fra Hovedbestyrelsen. Med økonomisk hjælp fra hovedforeningen blev der stablet et flot program på benene, og symposiet blev afholdt den 30. oktober 2021 på Dalum Landbrugsskole i Odense med 60 deltagere, hvoraf 25 var tidligere og nuværende medlemmer af gruppen. Nærværende jubilæumstidsskrift bringer mange af resultaterne – og lidt til – som udgives med økonomisk hjælp fra Aage V. Jensens Fond, som hermed bringes en stor tak for støtten.

Det er et enormt arbejde, der ligger til grund for dette særnummer af DOFT om de ynglende danske rovfugles biologi og trivsel, og flere resultater vil følge om de bedst undersøgte arters ynglesucces mv. Flere af gruppens medlemmer har været med helt fra begyndelsen i 1970'erne, og man må håbe, at nye entusiaster kommer til hen ad vejen, men desværre falder de fleste fra igen, når de ser, hvor stort et arbejde, det er at overvåge rovfuglebestandene i et område. Gruppen har haft op til 40 medlemmer, og aktuelt er der 21 medlemmer af Rovfuglegruppen.

Hermed et stort tillykke med den flotte indsats gennem et halvt århundrede. Måtte I fortsætte i mange år endnu og derefter blive fulgt af nye generationer af entusiastiske rovfugle-aficionados.

Hans Meltofte

- Dyck, J. 1983: Rovfuglene og mennesket. Pp. 13-28 i J. Fjeldså & H. Meltofte (red.): Proc. Third Nordic Congr. Ornithol. 1981.
- Dyck, J., J. Eskildsen & H.S. Møller 1977: The status of Breeding Birds of Prey in Denmark 1975. Pp. 91-96 i: World Conf. Birds of Prey 1975.
- Eskildsen, J. 1971: Beretning vedrørende rovfuglesymposiet i Ganløse 3.-4. oktober 1970. – Dansk Ornithologisk Forening.
- Ferdinand, J. 1923: Nogle danske Dagrovfugles Føde. – DOFT 17: 97-112.
- Ferdinand, J. & K. Paludan 1931: Fortsatte undersøgelser over danske Rovfugles og Uglers Føde. – DOFT 25: 89-103.
- Hjorth, C. & H. Meltofte 2006: Jagten og ornitologerne: fra dokumentation til lovændringer. – DOFT 100: 150-164.
- ICBP 1964: Report on the Working Conference on Birds of Prey and Owls, Caen, Calvados, Normandy, Friday, 10 April – Sunday, 12 April 1964. – International Council for Bird Preservation.
- Joensen, A.H. 1965: Report on the Working Conference on Birds of Prey and Owls, Caen, Calvados, Normandy, Friday, 10 April – Sunday, 12 April 1964. – DOFT 59: 109 (anmeldelse).
- Jørgensen, H.E. 1989: Danmarks Rovfugle – en statusoversigt. – Frederikshus.
- Jørgensen, H.E. 1998: Status for de danske rovfuglebestande. – DOFT 92: 299-306.
- Meltofte, H., L. Dinesen, D. Boertmann & P. Hald-Mortensen 2021: Danmarks fugle gennem to århundreder. – DOFT 115: 1-184.
- Moshøj, C.M. & K.N. Flensted 2023: Rapporterede forgiftede og skudte rovfugle i Danmark 2009-20. – DOFT 117: 138-139.
- Møller, H.U.S. 2006: DOFs faglige grupper: fra Rapportgruppen til Uglegruppen. – DOFT 100: 226-241.
- Noer, H. & H. Secher 1983: Survival of Danish Kestrels *Falco tinnunculus* in relation to protection of birds of prey. – *Ornis Scand.* 14: 104-114.
- Noer, H. & H. Secher 1990: Effects of legislative protection on survival rates and status improvements of birds of prey in Denmark. – *Dan. rev. game biol.* 14 no. 2.
- Storgård, K. & F. Birkholm-Clausen 1983: En status over Duehøgen i Sydjylland. Pp. 59-64 i J. Fjeldså & H. Meltofte (red.): Proc. Third Nordic Congr. Ornithol. 1981.
- Vikstrøm, T. & C.M. Moshøj 2020: Fugleatlas – De danske ynglefugles udbredelse. – Dansk Ornithologisk Forening & Lindhardt og Ringhof.